วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

ทุนทางปัญญาเครื่องมือวัดมูลค่ากิจการ

ผกามาศ บุตรสาลี[1]/ ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์[2]
[1] นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. สาขาวิชาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม
อีเมล : mon-noi@hotmail.com
รับต้นฉบับ 20 เมษายน 2563; ปรับแก้ไข 25 เมษายน 2563; รับตีพิมพ์ 16 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงเนื้อหา (Content analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของทุนทางปัญญาที่เป็นเครื่องมือในการวัดมูลค่ากิจการซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำรา บทความวิชาการ และบทความวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของทุนทางปัญญาที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการวัดมูลค่าของกิจการ จากผลการศึกษาพบว่า ทุนทางปัญญาถือเป็นองค์ความรู้ที่เป็นทรัพยากรที่มองไม่เห็นที่มีอยู่ภายในองค์กรที่ถือเป็นองค์ประกอบในการสร้างมูลค่าให้กับองค์กร ซึ่งเป็นตัวผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น องค์ประกอบทุนทางปัญญาที่สามารถเป็นเครื่องมือในการวัดมูลค่ากิจการมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางโครงสร้าง ทุนความสัมพันธ์ และสินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ

คำสำคัญ

ทุนทางปัญญา มูลค่ากิจการ ทุนมนุษย์ ทุนทางโครงสร้าง ทุนความสัมพันธ์และสินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

Intellectual Capital as an Enterprise Value Measurement

Pakamat Butsalee[1] / Titaporn Sincharoonsak[2]
[1]PhD Student, Accountancy, Faculty of Accountancy, Sripatum University
[2]Advisor, Assistant Professor Dr., Accountancy, Faculty of Accountancy, Sripatum University
E-mail: mon-noi@hotmail.com
Received 20 April 2020; Accepted 25 April 2020; Published 16 June 2020

Abstract

This study was a content analysis study which aimed to examine components of intellectual capital as an enterprise value measurement. The data were collected from both national and international documents, textbooks, academic articles and research studies in order to synthesize the components of intellectual capital as a tool to measure enterprise value. The result suggested that intellectual capital was an intangible body of knowledge that existed as a resource in an organization that was considered to be the component that created value to the organization. Moreover, it also supported the organization to perform effectively. As a result, there were four components of intellectual capital as an enterprise value measurement which included human capital, structural capital, relational capital and asset in business investment.

Keywords

Intellectual Capital, Business value, Human Capital, Structural Capital, Relational Capital and Capital Employed

ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันธุรกิจมีการแข่งขันกันสูง สิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการดำเนินธุรกิจที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จคือ ผลกำไรตามที่ต้องการ ดังนั้น องค์จำเป็นต้องมีการจัดการและพัฒนาการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกให้มีความเข้มแข็งเพื่อศักยภาพในการแข่งขัน การพัฒนาที่เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียวคงไม่อาจทำให้ประสบความสำเร็จได้ในอนาคต (วิภัทรา คงอินทร์, 2559, น. 14) นอกจากนี้ทุนทางปัญญายังเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้องค์กรมีความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยองค์กรจะต้องนำทุนทางปัญญาที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้นมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรต่อไป (อาภรณ์ แกล้วทนงค์, 2561, น. 10) ซึ่งทุนทางปัญญาเกิดขึ้นในปีค.ศ. 1959 - 1997 โดยมีกลุ่มนักวิจัย และนักเศรษฐศาสตร์ได้มีการพัฒนาแนวคิดใหม่เกี่ยวกับกลยุทธ์ทางธุรกิจ ที่เน้นประสิทธิภาพของทรัพยากรโดยพิจารณาจากการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรในระยะสั้นของแต่ละองค์กรว่าจะมีทรัพยากรความสามารถปัญญาและสิ่งที่มีอยู่ที่แตกต่างกัน ดังนั้น องค์กรจะต้องจัดการกับสิ่งที่มีอยู่โดยเน้นกลยุทธ์ด้านการใช้ทรัพย์สินเฉพาะที่มีอยู่ดังนั้น การได้มาซึ่งความชำนาญการจัดการความรู้และการเรียนรู้จึงกลายเป็นประเด็นของกลยุทธ์พื้นฐานดังนั้น แนวคิดของ Hiroyuki Itamiและ Karl-Erik Sveiby ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มองไม่เห็นและทุนบุคลากรจึงมีศักยภาพเพียงพอที่จะสนับสนุนกลยุทธ์ทางธุรกิจ (Sullian, 2000)

การพัฒนาแนวความคิดของทุนทางปัญญา Edvinsson and Malone (1997) ได้กล่าวถึงทุนทางปัญญาว่าเป็นผลรวมของทุนมนุษย์และทุนโครงสร้างซึ่งรวมถึงประสบการณ์ที่นำมาประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขององค์การความสัมพันธ์กับลูกค้าและทักษะเชิงวิชาชีพซึ่งช่วยให้องค์กรเกิดความได้เปรียบในการแข่งขันประกอบด้วย 2 องค์ประกอบดังนี้ 1) ทุนมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้และการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดมูลค่าเพิ่มกับองค์กรการสร้างทุนมนุษย์ให้เกิดขึ้นโดยใช้กระบวนการบริหารทุนมนุษย์จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการบริหารจัดการสร้างและจัดหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความสามารถทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุพันธกิจและเป้าหมายขององค์กร (Sullivan P.H., 1998) และ 2) ทุนโครงสร้างซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับทุนมนุษย์และความรู้ซึ่ง Edvinsson (2001) กล่าวว่าการที่ทุนโครงสร้างช่วยให้พนักงานสร้างผลงานได้มากขึ้นไม่ได้หมายความว่าต้องทำงานหนักขึ้นแต่หมายถึง การทำงานที่เหมาะสมทุนโครงสร้างที่มีแสดงให้เห็นถึงคุณค่าขององค์กรได้อย่างแท้จริงโดยทุนโครงสร้างเป็นองค์ประกอบของทุนทางปัญญาที่ใหญ่ที่สุดหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นขีดความสามารถขององค์กรที่ถือเป็นแรงขับเคลื่อนในการเพิ่มมูลค่า หรือการเปลี่ยนแปลงทุนมนุษย์ให้เป็นทุนโครงสร้างเพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาด (Pablos, 2004)

ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) เป็นทุนที่มีบทบาทที่สำคัญของหนึ่งในศาสตร์ของการจัดการในองค์กรธุรกิจซึ่งทุนทางปัญญาเป็นแรงผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Huang and Liu, 2005) โดยทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา (Bontis, 1999, Edvinsson and Malone, 1997) ดังนั้น ทุนทางปัญญาจึงเป็นทุนที่มีความสำคัญต่อ

องค์กรในการสร้างสรรค์นวัตกรรมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจขององค์กรเป็นสัญลักษณ์ของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศ การสร้างความสำเร็จขององค์กรนั้นขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้องค์ประกอบของทุนทางปัญญา (Chen, Cheng and Hwang, 2005) ทุนทางปัญญาจึงเป็นความรู้ในการทบทวนกระบวนการผลิตและการประเมินผลเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จในการปรับปรุงวิธีการผลิตเพิ่มขึ้นในการแข่งขันกับคู่แข่งทางการค้าทุนทางปัญญาจึงมีความสำคัญอย่างมาก เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจขององค์กรในสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้องค์กรประสบความสำเร็จ (Martin-Alcazar, Romero-Fernandez and Sanchez-Gardey, 2005) การรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันคือการที่ไม่สามารถให้คู่แข่งคัดลอกหรือลอกเลียนแบบได้อย่างง่ายดาย (Barney Jay, 1991 and Michael Porter, 1998) และความรู้ที่องค์กรธุรกิจได้สร้างขึ้นมานั้นเรียกได้ว่าความรู้เป็นสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Assets) หรือเป็นสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน (Invisible Assets) หรือเรียกอีกอย่างว่าทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ รวมไปถึงกระบวนการต่าง ๆ ภายในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ความรู้สึกนึกคิดของพนักงาน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการสร้างคุณค่าขององค์กร และนำพาให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กร (Stewart, 1997) และเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าทุนทางปัญญามีความสำคัญต่อการสร้างมูลค่า (Value Creation) ให้กับองค์กรไม่น้อยไปกว่าทุนทางการเงินและสินทรัพย์อื่น ๆ ในองค์กรซึ่งทุนทางปัญญาขององค์กรนั้นคือ การเป็นเจ้าของความรู้ซึ่งเป็นความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่มูลค่าให้กับองค์กรได้หรือเป็นความรู้ที่ทำให้องค์กรสามารถแข่งขันได้ในตลาดได้แก่สินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ (Capital Employed) ทุนมนุษย์ (Human Capital) ทุนโครงสร้าง (Structural Capital) และทุนทางการเงิน (Financial Capital) (Dimitrios Maditinos, Dimitrios Chatzoudes, Charalampos T Sairidis and Georgios Theriou, 2011) โดยในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้นั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้องค์กรต้องสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างต่อเนื่องและต้องกระจายความรู้ดังกล่าวไปทั่วทั้งองค์กรรวมทั้งนำองค์ความรู้นั้นมาพัฒนาองค์กรเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับองค์กร (Nonaka, 1991) ตลอดจนใช้ความรู้ในการพัฒนาการทำงานและแก้ปัญหาให้กับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพความรู้จึงเป็นทรัพย์สินที่สำคัญยิ่งขององค์กรที่ช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยองค์กรอื่นไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ (Takeuchi Hirotakaand Nonakalkujiro, 2004) ดังนั้น ความสำคัญของทุนทางปัญญาจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หลายองค์กรมักประสบปัญหาเกี่ยวกับทุนทางปัญญาเป็นส่วนใหญ่ (Andreass And Rikopoulos, 2005; Kim, Kumar and Kumar, 2009; Nazari and Herremans, 2007) ดังนั้น ทุนทางปัญญาจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จขององค์กรในการนำพาให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน และเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่มขององค์กร เพื่อนำพาให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

1. ความหมายเกี่ยวกับทุนทางปัญญา

ทุนทางปัญญาถือเป็นองค์ความรู้ที่เป็นทรัพยากรที่มองไม่เห็นที่มีอยู่ภายในองค์กรที่ถือเป็นองค์ประกอบในการสร้างมูลค่าให้กับองค์กร ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนโครงสร้างทุนความสัมพันธ์ และสินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่เป็นตัวผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้คำจำกัดความจึงมีความหมายแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคล มีนักวิจัย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และองค์กรต่าง ๆ ได้มีการให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนและสรุปผลการให้ความหมายไว้ ดังนี้

อรัญฤทธิ์ รุ่งเรืองวิชชากุล (2556) ได้ให้คำจำกัดความของทุนทางปัญญาหมายถึง ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ระบบฐานข้อมูลความรู้และการมีความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กรประกอบด้วยทุนมนุษย์ทุนโครงสร้างทุนสัมพันธ์ ทั้ง 3 องค์ประกอบมีบทบาทหลักในการสร้างความได้เปรียบในการเปรียบเทียบและการส่งเสริมค่านิยมทางธุรกิจ

ปรียนุช ชัยกองเกียรติ (2551) ได้ให้คำจำกัดความของทุนทางปัญญา หมายถึง ความรู้ความคิดความสามารถที่ไม่สามารถจับต้องหรือวัดทางกายภาพได้ต้องใช้เวลาหรือความพยายามในการสร้างขึ้นมาและช่วยเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้กับองค์การได้

วิเชียร ฤกษ์พัฒนกิจ (2551) ได้ให้คำจำกัดความของทุนทางปัญญา หมายถึง สินทรัพย์ทางความรู้ที่อยู่ในฐานะเป็นตัวขับเคลื่อนทรัพยากรและความสามารถขององค์กรมีลักษณะเป็นนามธรรมเป็นสินทรัพย์ที่ไม่ใช่เงิน ไม่สามารถจับต้องได้

Sharabati Jawad and Bontis (2010) ได้ให้คำจำกัดความของทุนทางปัญญา หมายถึง ทุนทางจิตวิญญาณที่สามารถเพิ่มขีดความสามารถและเป็นการสร้างรายได้ให้กลายเป็นทรัพย์สินที่มีค่า

Huu and Fang (2008) ได้ให้คำจำกัดความของทุนทางปัญญา หมายถึง ทรัพยากรความรู้โดยที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายมีส่วนเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมในองค์กร

Edvinsson (1997) ได้ให้คำจำกัดความของทุนทางปัญญา หมายถึง เนื้อหาทางปัญญาและทางความคิดคือความรู้ข่าวสารทรัพย์สินทางปัญญา และประสบการณ์อันเป็นอำนาจที่คิดอ่านออกมาจากสมองซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะให้นิยามและยิ่งยากมากขึ้นเมื่อจะนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ถ้าใครเข้าใจและสามารถนำใช้ได้แล้วเขาผู้นั้นจะถือว่าเป็นผู้ชนะ

Edvinsson and Malone (1997) ได้ให้คำจำกัดความของทุนทางปัญญา หมายถึง ความแตกต่างระหว่างมูลค่าตลาดขององค์กรและมูลค่าทางบัญชี

Roos, Roos and Edvinsson (1997) ได้ให้คำจำกัดความของทุนทางปัญญา หมายถึง ผลรวมของทุนมนุษย์ และทุนโครงสร้างรวมถึงประสบการณ์ที่นำมาประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขององค์กร ความสัมพันธ์ลูกค้า และทักษะเชิงวิชาชีพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยให้องค์การได้เปรียบในการแข่งขัน

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับทุนทางปัญญา

2.1 ทฤษฎีการจัดการความรู้

ปรียนุช ชัยกองเกียรติ ได้กล่าวว่า มนุษย์นอกจากจะเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญและมีค่ามากที่สุดในองค์การแล้วสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าคือ ความรู้ที่องค์การและบุคคลในองค์การมีตัวอย่างที่ชัดเจนคือเมื่อบุคลากรทำงานมาช่วงหนึ่งจนถึงวันที่ต้องเกษียณอายุองค์การไม่ได้สูญเสียเพียงบุคคลคนหนึ่งเท่านั้นแต่เป็นความรู้และประสบการณ์การทำงานของบุคคลนั้นที่สั่งสมมานานนับสิบ ๆ ปีด้วยความสำคัญดังกล่าวทำให้หน่วยงานหลายแห่งเริ่มให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ภายในองค์การมากขึ้น (ปรียนุช ชัยกองเกียรติ, 2551, น. 66) นอกจากนั้น ความรู้ยังแบ่งออกเป็นความรู้แบบฝังลึกหรือชัดแจ้งแล้ว Edvinssonได้แบ่งความรู้ออกเป็น 3 ประเภท (บุญดี บุญญากิจและคณะ, 2548) คือ

1. ความรู้เฉพาะบุคคล (Individual Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในหัวของบุคลากรแต่ละคน

2. ความรู้ขององค์กรเป็นความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรที่อยู่ในกลุ่มหรือฝ่ายต่าง ๆ ทำให้เกิดเป็นความรู้โดยรวมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานในองค์กรมากขึ้น

3. ความรู้ที่เป็นระบบ (Structural Knowledge) เป็นความรู้ที่เป็นระบบเกิดจากการสร้างหรือต่อยอดองค์ความรู้ผ่านกระบวนการคู่มือและจรรยาบรรณต่าง ๆ ในองค์กร

วิจารณ์ พานิชได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ที่เป็นกระบวนการในการสร้างประมวลเผยแพร่และใช้ความรู้ที่มีคุณค่าเพื่อใช้ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้องค์การตระหนักถึงความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลภายในองค์การส่งเสริมให้มีการพัฒนานวัตกรรมของการให้ความสำคัญกับความรู้การสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือระบบต่าง ๆและการมีเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ว่ามีจุดเน้นของการจัดการความรู้ว่ามี 4 เป้าหมาย (วิจารณ์ พานิช, 2547) ได้แก่

1. เพื่อให้คนหลายทักษะหลายวิธีคิดทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ความแตกต่างหลากหลายคือ พลังของการจัดการความรู้เป็นพลังของการสร้างสรรค์

2. เพื่อพัฒนางานรูปแบบใหม่ ๆ เป็นจินตนาการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นเลิศซึ่งเป็นเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่

3. เพื่อการทดลองและเรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ หาวิธีที่ดีที่สุดไปใช้ในการทำงานหาทางทำให้ดีกว่าเดิมโดยอาจไปหาความรู้จากที่อื่นแล้วนำมาทดลองปรับเปลี่ยนให้มีคุณภาพดีขึ้นเป็นการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องการจัดการความรู้จึงเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์อื่น ๆ ด้วย

4. เพื่อการนำเข้าความรู้ในวิธีการ (Know How) อย่างเหมาะสมคือ นอกจากการใช้ความรู้ในองค์การแล้วต้องรู้จักไปหาความรู้ข้างนอกมาใช้อย่างเหมาะสมโดยต้องนำมาสร้างใหม่ให้บางส่วนเป็นของตนเอง

2.2 ทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource Based View Theory) เป็นการสร้างความได้เปรียบบนพื้นฐานของการรวมกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถของสมาชิกภายในองค์การ ซึ่งเป็นของการขับเคลื่อนและนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุดโดยทรัพยากรมีคุณค่าและยากที่

จะทดแทนหรือลอกเลียนแบบได้ยากส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันและทำให้องค์การเกิดประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง (Barney, 1991 , pp. 99 - 120) นอกจากนั้น Wang ยังได้กล่าวถึงฐานทรัพยากรว่า เป็นปัจจัยที่เปรียบเสมือนสินทรัพย์ถาวรขององค์กร ซึ่งอาจอยู่ในรูปของสิ่งที่จับต้องได้หรืออาจจะจับต้องไม่ได้ อาจเป็นสิ่งที่เป็นกายวัตถุ เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นทุนทางปัญญาหรือทุนทางความรู้ (Wang, 2012 : 192, อ้างอิงจาก ธัญนันท์ บุญอยู่ และคณะ, 2559, น. 82) โดยอาศัยผู้ประกอบการเป็นทรัพยากรซึ่งมีคุณลักษณะและการกระทำที่ทำหน้าที่ในการค้นหาโอกาสใหม่ และเป็นผู้จัดหาทรัพยากรที่ต้องการเพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินการบริหารได้จริง และนำเอาทรัพยากรอื่นที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างสูงสุด รักษาความได้เปรียบที่มีจากทรัพยากร เพื่อพัฒนาให้กลายเป็นผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายแก่องค์กร (ธัญนันท์ บุญอยู่ และคณะ, 2559, น. 82 - 83)

3. องค์ประกอบของทุนทางปัญญา (The Elements of Intellectual Capital)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทุนทางปัญญา สามารถสรุปองค์ประกอบของทุนทางปัญญา ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงตัวแปรทุนทางปัญญาและแหล่งอ้างอิง

อ้างอิง(ชื่อผู้วิจัย / ปี ค.ศ.)	ทุนมนุษย์	ทุนทางโครงสร้าง	ทุนความสัมพันธ์	สินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2550)	✓	✓	✓	
SugengSuroso, Tri Widyastuti, M. Noor Salim and Irma Setyawati (2017)	✓	✓		✓
SirinuchNimtrakoon (2015)	✓	✓	✓	✓
Harsh Purohit and KaminiTandon (2015)	✓	✓		✓
EvangeliaFragouli (2015)	✓	✓	✓	
Andrew MunthopaLipunga (2015)	✓	✓		✓
Vladimir Shatrevich, DenissSceulovs and ElinaGaite-Sarkane (2015)	✓	✓	✓	
TrilochanTripathy; Ashok Kumar Sar and DebadattaSahoo (2014)	✓	✓		
Sriranga Vishnu and Vijay Kumar Gupta(2013)	✓	✓		✓

อ้างอิง(ชื่อผู้วิจัย / ปี ค.ศ.)	ทุนมนุษย์	ทุนทางโครงสร้าง	ทุนความสัมพันธ์	สินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ
Sang Ho Kim and Dennis Taylor (2014)	✓	✓		
Mahmoud Bani, HomaMehrpouyan, MalihehKeshavarziyan and MahboubehRohani (2014)	✓	✓		✓
Imam and Agus (2014)	✓	✓	✓	✓
Cristina Maria Morariu (2014)	✓	✓	✓	
DiaZeglat and KrystinZigan (2014)	✓	✓	✓	
Elena Shakina and Angel Barajas (2014)	✓	✓	✓	
KavehAsiaei and RuzitaJusoh (2015)	✓	✓	✓	
Mahdi Salehi, GholamrezaEnayati and ParisaJavadi (2014)	✓	✓		✓
Margarita R. Hudgins (2014)	✓	✓		✓
Yung-Chieh, Chien (2013)	✓	✓	✓	
AmitavaMondal and Santanu Kumar Ghosh (2012)	✓	✓		✓
Keng-Sheng Ting(2012)	✓	✓	✓	

การศึกษาทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปองค์ประกอบของทุนทางปัญญาได้ ดังนี้

1. ทุนมนุษย์ (Human Capital) เป็นหนึ่งในมิติหลักของทุนทางปัญญาที่เป็นขีดสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของพนักงานและผู้จัดการทั้งหมด (Curado, Henriques and Bontis, 2011) ซึ่งทุนมนุษย์เป็นการผสมผสานของความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของคนในองค์กร (D..ez; Ochoa, Prieto and Santidrian, 2010) ทุนมนุษย์จะเป็นแหล่งที่มาสำหรับการสร้างนวัตกรรม และการพัฒนาในองค์กร (Lopez and Cuartas, 2010)

2. ทุนทางโครงสร้าง (Structural Capital) เป็นความรู้ที่หมุนเวียนอยู่ในงานประจำขององค์การรวมถึงเทคโนโลยีและสมรรถนะในการจัดการระบบงาน (Gold, AMalhotra and Segars, 2001) แนวคิดของทุนทางโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างองค์กร และระบบที่สนับสนุนผลผลิตของพนักงานและที่ยังคงอยู่ในบริษัทแม้ในขณะที่พนักงานออกจากองค์กร (Edvinsson and Malone,

1997, Roos, Roos, Edvinsson and Dragonetti, 1997) ซึ่งจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุน ซึ่งประกอบด้วย ระบบขั้นตอน และกระบวนการที่เพิ่มขีดความสามารถของพนักงานในการทำงาน Bontis (2002) ได้มีการอธิบายทุนทางโครงสร้างที่เกี่ยวกับศูนย์รวมของความรู้ที่ไม่ใช่มนุษย์ของความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลแผนภูมิองค์กรคู่มือกระบวนการกลยุทธ์การปฏิบัติและสิ่งอื่น ๆ ที่มีมูลค่าต่อองค์กรที่สูงกว่ามูลค่าของวัตถุดิบมีการตั้งข้อสังเกตว่าถ้าองค์กรมีระบบและขั้นตอนที่ไม่สมบูรณ์ทุนทางปัญญาโดยรวมขององค์กรจะไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างเต็มศักยภาพ

3. ทุนความสัมพันธ์ (Relationship Capital) เป็นทุนภายนอกองค์กรที่มีความสำคัญกับองค์กรเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจเป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับบุคคลภายนอก เช่น ลูกค้าหรือผู้มาติดต่อธุรกิจกับองค์ (Hardeep Chahal and Purnima Bakshi, 2013) เป็นสิ่งที่อยู่รอบ ๆ องค์กร ที่เป็นความสัมพันธ์ที่พนักงานให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกเป็นความรู้ที่รวมอยู่ในความสัมพันธ์กับลูกค้าซัพพลายเออร์สมาคมอุตสาหกรรมหรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ที่มีผลต่อการดำรงอยู่ขององค์กรที่เป็นการสร้างมูลค่า และการทำงานขององค์กรให้เพิ่มขึ้น Anne-Laure Mention (2012)

4. สินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ (Capital Employed) เป็นเงินทุนทั้งหมดที่ใช้ในสินทรัพย์ถาวร และสินทรัพย์หมุนเวียนของบริษัท ซึ่งได้มาจากการระดมทุน สินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจเท่ากับเงินทุนของผู้ถือหุ้นหรือทุน บวกหนี้สินระยะยาวหรือเงินกู้ยืม อย่างไรก็ตามถ้ามองจากด้านสินทรัพย์สินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจจะเท่ากับสินทรัพย์ถาวรและเงินทุนหมุนเวียน ดังนั้นสินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจจึงหมายถึง มูลค่าของสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดความสามารถในการสร้างรายได้ของบริษัท และเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นสินทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินงาน ทุนดังกล่าวได้มาจากการระดมทุน 2 ประเภท ได้แก่ ส่วนของผู้ถือหุ้น และหนี้สินสุทธิ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงของกิจการ ซึ่งประกอบด้วย บัญชีลูกหนี้ สินค้าคงเหลือ อาคาร และอุปกรณ์ (Malina Hanum Mohd Kamal, 2012)

จากการศึกษาองค์ประกอบของทุนทางปัญญา พบว่า ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) ถือเป็นองค์ความรู้ที่เป็นทรัพยากรที่มองไม่เห็นที่มีอยู่ภายในองค์กรที่เป็นองค์ประกอบในการสร้างมูลค่าให้กับองค์กร ซึ่งประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนโครงสร้างทุนความสัมพันธ์ และสินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่เป็นตัวผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Alfraih (2017, อ้างถึงในอาภรณ์ แกล้วทนงค์, 2561, น. 59) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลทุนทางปัญญากับมูลค่าขององค์กร : หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศคูเวต พบว่า การเปิดเผยข้อมูลทุนทางปัญญามีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่าขององค์กร ซึ่งผลการวิจัยจะทำให้เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลทุนทางปัญญามีประโยชน์ต่อผู้มีส่วนร่วมในตลาด โดยจะนำข้อมูลทุนทางปัญญาไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ว่าการเปิดเผยข้อมูลทุนทางปัญญาช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างผู้ถือหุ้น และการเปิดเผยข้อมูลทุนทางปัญญาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของตลาดทุน ซึ่งจะนำไปสู่การให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการลงทุนมากขึ้น

Ellis and Seng (2015, อ้างถึงในอาภรณ์ แกล้วทนงค์, 2561, น. 59) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลทุนทางปัญญาโดยสมัครใจกับมูลค่าขององค์กร : หลักฐานจากประเทศนิวซีแลนด์ พบว่า ทุนทางปัญญามีสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่าองค์กร และผลการวิจัยยังพบว่าการเปิดเผยข้อมูลทุนมนุษย์ และทุนความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมูลค่าขององค์กร และพบว่า การเปิดเผยข้อมูลทุนโครงสร้างมีความสัมพันธ์ทางลบกับมูลค่าขององค์กร

Mahdi Salehi, Gholamreza Enayati and Parisa Javadi (2014) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางปัญญากับมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและผลการดำเนินงานทางการเงินพบว่า ประสิทธิภาพทุนทางปัญญา ประกอบด้วย ประสิทธิภาพสินทรัพย์ที่ลงทุนในธุรกิจ ประสิทธิภาพทุนมนุษย์ และประสิทธิภาพทุนทางโครงสร้างมีความสัมพันธ์กับมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท

Orens, Aerts, and Lybaert (2009, อ้างถึงในอาภรณ์ แกล้วทนงค์, 2561, น. 59) ได้ศึกษา การเปิดเผยทุนทางปัญญา, ต้นทุนทางการเงินและมูลค่ากิจการพบว่า การเปิดเผยทุนทางปัญญามีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลทุนทางปัญญามีประโยชน์มากกว่าต้นทุนที่เสียไป และเป็นการจูงใจให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลทุนทางปัญญาเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2550). การหามูลค่าเพิ่มให้องค์กรจากทุนทางปัญญา : ผลขององค์ประกอบย่อยหรือจุลภาคในตลาดหลักทรัพย์ต่อราคาของหลักทรัพย์. *วารสารตลาดหลักทรัพย์*. 11(5) : 1 - 32.

ธัญนันท์ บุญอยู่ และคณะ. (2559). อิทธิพลคั่นกลางแบบอนุกรมของทุนทางปัญญาและการเป็นผู้ประกอบการในการถ่ายถอดวัฒนธรรมองค์การสู่ผลการดำเนินงานสำหรับอุตสาหกรรมต่อตัวถังรถโดยสาร. *วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์* (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์).6(1) : 78 - 94.

บุญดีบุญญากิจและคณะ. (2548). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพฯ : จิรวัฒน์เอ็กซ เพรส.

ปรียนุชชัยกองเกียรติ. (2551). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการจัดการทุนทางปัญญาการจัดการความรู้และประสิทธิผลองค์การของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิจารณ์พานิช. (2547). *สถานศึกษากับการจัดการความรู้เพื่อสังคม*.กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

วิภัทรา คงอินทร์. (2559).*ผลกระทบขององค์ประกอบคณะกรรมการบริษัท การรายงานทุนทางปัญญาและมูลค่าตลาด : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์ บช.ม. (การบัญชี). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิเชียร ฤกษ์พัฒนกิจ. (2551). *การจัดการความรู้ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกระบวนการสู่การพัฒนาทุนทางปัญญา*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อรัญฤทธิ์รุ่งเรืองวิชชากุล. (2556). *กลยุทธ์ธุรกิจและทุนทางปัญญาส่งผลต่อประสิทธิภาพดำเนินงานธุรกิจอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของไทย*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อาภรณ์ แกล้วทนงค์. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยทุนทางปัญญากับคุณภาพกำไรและมูลค่าตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบัญชี). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

Amitava, M. &Santanu, K. G. (2013). The Relevance of Intellectual CapitalValuation : Indian Evidence. *International Journal of Financial Management*. 3(2) :1 – 9

Andrew, M. L. (2015). Intellectual Capital Performance of the Commercial Banking Sector of Malawi. *International Journal of Business and Management*. 10(1) :210 - 222.

Andrikopoulos, A. (2005). The real-options Approach to Intellectual Capital Analysis : A Critique. *Knowledge and Process Management*. 12(3) :217 - 224.

Anne-Laure, M. (2012). Intellectual Capital and Performance Within the Banking Sector of Luxembourg and Belgium. *Journal of Intellectual Capital*. (14)2 :286 - 309.

Alfrain, M. M. (2017). The Value Relevance of Intellectual Capital Disclosure : Empirical Evidence from Kuwait. *Journal of Financial Regulation and Compliance*. 25(1) : 22 - 38.

Barney, J. B. (1991). Firm Resource and Sustained Competitive Advantage. *Journal Management*.17(1) : 99 - 120.

Bontis, N. (2002). *Intellectual Capital : An Exploratory Study that Develops Measures and Models. In, C. W. Choo and N. Bontis (Eds)*. The Strategic Management of Intellectual Capital and Organizational Knowledge. New York : Oxford University Press.

Bontis, N. (1999). Managing Organizational Knowledge by Diagnosing Intellectual Capital : Framing and Advancing the State of the Field. I*nternational Journal of Technology Management*.18(5) : 433 - 462.

Chen, M. C.; Cheng, S. J. & Hwang, Y. (2005). An Empirical Investigation of the Relationship Between Intellectual Capital and Firm's Market Value and Financial Performance. *Journal of Intellectual Capital*. 6(2) :159 - 176.

Cristina, M. M. (2014). Intellectual Capital Performance in the Case of Romanian Public Companies. *Journal of Intellectual Capital*. 15(3) : 392 - 410.

Curado, C.; Henriques, L. &Bontis, N. (2011). *Intellectual Capital Disclosure Payback*. Management Decision. 49(7) :1080 - 1098.

Dia, Z.&Krystin, Z. (2014). Intellectual Capital and its Impact on BusinessPerformance : Evidences from the Jordanian hotel industry. *Tourism and Hospitality Research*. 13(2) : 83 - 100.

Dimitrios, M.; Dimitrios, C.; Charalampos, T. &Georgios, T. (2011). The Impact of Intellectual Capital on Firms' Market Value and Financial Performance. *Journal of Intellectual Capital*. 12(1) : 132 - 151.

D. ez, J., Ochoa, M., Prieto, M. &Santidrian, A. (2010). Intellectual Capital and Value Creation in Spanish Firms. *Journal of Intellectual Capital*. 11(3) :348 - 367.

Edvinsson, L. (2001). *Intellectual Capital : the New Wealth of Corporations.* The New Economic Analysis Report.London :Piatkus.

Edvinsson, L., & Malone, M. (1997). *Intellectual Capital :Realizng Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower*. New York : Harper Collins.

Elena, S. & Angel, B. (2014). Value Creation through Intellectual Capital in Developed European markets. *Journal of Economic Studies*. 42(2) : 272 - 291.

Ellis, H. &Seng, D. (2015). The Value Relevance of Voluntary Intellectual Capital Disclosure : New Zealand Evidence. *Corporate Ownership and Control*. 13(1) : 1071 - 1087.

Evangelia, F. (2015). Intellectual Capital & Organizational Advantage : an Economic Approach to its Valuation and Measurement. International *Journal of Information Business and Management. 7(1)* : 36 - 57.

Hardeep, C. &Purnima, B.(2013). Examining Intellectual Capital and Competitive Advantage Relationship Role of Innovation and Organizational Learning. *International Journal of Bank Marketing*. 33(3) :376 - 399.

Harsh, P. &Kamini, T. (2015). Intellectual Capital, Financial Performance and Market Valuation: A Study on IT and Pharmaceutical Companies in India. *The IUP Journal of Knowledge Management*. 13(2) :7 - 25.

Huang, C.J. & Liu, C.J. (2005). Exploration for the Relationship between Innovation IT and Performance. *Journal of Intellectual Capital.* 6. :237 - 252.

Huu, Ya-Hui& Fang, W. (2008). Intellectual Capital and New Product Development Performance : the Mediating Role of Organizational Learning Capability. *Technological Forecasting SocialChang*.76. :664 - 677.

Imam, G. &Agus, P. (2014). Intellectual Capital Performance of Indonesian Banking Sector : A Modified VAIC (M-VAIC) Perspective. *Asian Journal of Finance & Accounting*.6(2) : 103 - 123.

Kaveh, A. &Ruzita, J. (2015). A multidimensional View of Intellectual Capital : the Impact on Organizational Performance. *Management Decision.* 53(3) : 668 - 697.

Keng-Sheng, T.(2012). How Accumulation of Intellectual Capital of IC Design Firms Listed in Taiwan Impacts Organization Performances : Organizational Learning Capability as the Mediator. *The Journal of Global Business Management*. 8(1) : 60 - 73.

Kim, D., Kumar, V. & Kumar, U. (2009). A Framework of Intellectual Capital Management Based on ISO 9001 Quality Management System : the Case Study of ISO 9001 Certified Public R&D Institute. *Knowledge and Process Management*. 16(4) :162 - 73.

Lopez, G. &Cuartas, D. (2010). The Most Relevant Indicators of Intellectual Capital Components in an Engineering Faculty. *International Congress on Engineering Education.2* :249 - 253.

Mahdi, S.; Gholamreza, E. &Parisa, J. (2014). The Relationship between Intellectual Capital with Economic Value Added and Financial Performance. *Iranian Journal of Management Studies (IJMS).* 7(2) : 245 - 269.

Mahmoud, B., Homa, M., Maliheh, K. &Mahboubeh, R. (2014). Study of the Effect of Intellectual Capital Components and Firm Size. Kuwait Chapter of Arabian *Journal of Business and Management Review.*3(11) : 212 - 220.

Malina, H. M. K. (2012). Intellectual Capital and Firm Performance of Commercial Banks in Malaysia. *Asian Economic and Financial Review*. 2(4) :577 - 590.

Margarita, R. H. (2014). The Impact of Intellectual Capital on the Performance of U.S. Property-Casualty Insurance Companies. *Business and Economics Journal*. 5(4) : 1 - 6.

Martin-Alcazar, F., Romero-Fernandez, P. M., & Sanchez-Gardey, G. (2005). Strategic Human Resource Management : Integrating the Universalistic, Contingent, Configurational and Contextual Perspectives. *The International Journal of Human Resource Management*. 16(5) :633 - 659.

Michael E. Porter. (1998). Competitive Strategy : Techniques for Analyzing *Industries and Competitors. Massachusetts* : The Free Press : Richard Wilson and Collin Gilligan.

Nonaka, I. (1991).The Knowledge Creating Company. *Harvard Business Review*. 96 - 104.

Orens, R., Aerts, W. &Lybaert, N. (2009). Intellectual Capital Disclosure, Cost of Finance and Firm Value. *Management Decision*. 47(10) : 1536 - 1554.

Pablos, P. O. (2004). Measuring and Reporting Structural Capital : Lesson from European Learning Film. *Journal of Intellectual Capital*. 5(4) :629 - 647.

Roos, J., Roos, G., Dragonetti, N. & Edvinsson, L. (1997). *Intellectual Capital : Navigating the New Business Landscape*. London. MacMillan Press.

Sang, H. K. & Dennis, T. (2014). Intellectual Capital vs the Book-value of AssetsA Value-relevance Comparison Based on Productivity Measures.*Journal of Intellectual Capital*. 15(1) : 65 - 82.

Sharabati, A., Jawad, S. &Bontis, N. (2010). Intellectual Capital and Business Performance in the Pharmaceutical Sector of Jordan. *Management Decision*. 48 :105 - 131.

Sirinuch, N. (2015). The Relationship Between Intellectual Capital, Firms' Market Value and Financial Performance Empirical Evidence from the ASEAN. *Journal of Intellectual Capital*. 16(3). : 587 - 618.

Sriranga, V. & Vijay, K. G. (2013). Intellectual capital and performance of Pharmaceutical Firms in India. *Journal of Intellectual Capital*. 15(1) : 83 - 99.

Stewart, T. (1997). *Intellectual Capital the new wealth of organization*. London : Nicholas Berkley.

Sugeng, S., Tri Widyastuti, M. Noor, S. & Irma, S. (2017). Intellectual Capital and Corporate Governance in Financial Performance Indonesia IslamicBanking. *International Journal of Economics and Financial Issues*. 7(4) :96 - 103.

Sullivan, P.H. (2000). *Value-driven Intellectual Capital : How to convert Intangible Corporate Assets into Market Value*. London : John Wiley & Sons,Publishing, Inc. . (1998). Profiting From Intellectual Capital : Extracting Value fromInnovation. New York :John Wiley & Son.

Takeuchi, H. &Nonaka, I. (2004). *Hitotsubashi on Knowledge Management*. London : John Wiley & Sons, Publishing, Inc.

Trilochan, T.; Ashok, K. S. &Debadatta, S. (2014). The Effect of Intellectual Capitalon Firms' Valuation : An Empirical Investigation with Reference to India. *The IUP Journal of Applied Economics*. 13(3) : 45 - 68.

Vladimir, S., Deniss, S. &Elina, Gaite-Sarkane. (2015). To Study the Relationship Between Intellectual Capital and Financial Performance of CompaniesIn Capital Market of Iran. *Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*. 4(1) :247 - 266.

Wang, G. L. (2012). A Study of how the Organizational Culture of international Tourist Hotels Affects Organizational Performance : Using Intellectual Capital as the Mediating Variable. *The Journal of Global Business Management*. 8(1) :189 - 201.

Yung-Chieh, C. (2013). The Effects of Capital Structure on the CorporatePerformance of Taiwan-listed Photovoltaic Companies : A Moderator of Corporate Innovation Activities. *The Journal of Global Business Management. 9(1)* :92 - 105.